

Analýza SWOT

listopad 1999

pro kritické oblasti:

**DOPRAVA
EKONOMICKÝ ROZVOJ
VNĚJŠÍ VZTAHY
LIDSKÉ ZDROJE**

Listopad 1999

Kritické oblasti – popis a analýzy SWOT

DOPRAVA

České Budějovice jsou významným silničním a železničním dopravním uzlem, geograficky navazujícím na Evropskou transportní síť. Mezi nejdůležitější dopravní trasy, které městem procházejí a mají silný nadregionální charakter, patří silniční tahy E 49 (Německo – Plzeň – České Budějovice – Rakousko), E 55 (Praha – České Budějovice – Rakousko) a IV. železniční koridor (Praha – České Budějovice – Rakousko).

Z hlediska komunikačního skeletu města jsou v současné době všechny silnice I. třídy vedeny průtahem přes centrální části města. Intenzita dopravy na vjezdech a výjezdech z města na těchto komunikacích se pohybuje od 6 do 10 tisíc vozidel za 24 hodin. Vedle tranzitní a vnitřní dopravy narůstá zátěž Českých Budějovic regionální dopravou pulsující mezi městem a jeho zázemím. Neřešení dopravy ve městě může vést k dalšímu zatěžování životního prostředí ve městě v důsledku zvyšující se hlukové zátěže a imisí z dopravy.

Ve městě je v současné době provozováno 17 linek městské hromadné dopravy, které zajišťují také obsluhu přilehlých obcí. Celková délka tras se pohybuje okolo 190 km. Linky MHD jsou zpravidla vedeny přes centrum města.

Silné stránky

Subkomise pro SWOT analýzu identifikovala na své schůzi dne 30. listopadu jako silné stránky zejména záležitosti, které jsou spojeny s **geografickou polohou města**, tedy **polohu na tradiční severojižní cestě** (platí i pro železnici a vodní dopravu) a **blízkou dopravní vzdálenost zemí EU** a dostupné **hraniční přechody**. Komise konstatovala prvořadý význam silniční dopravy, stále trvá pozitivní **význam železnice** pro přepravu určitých komodit. V otázce dopravy ve městě je za silnou stránku možno považovat **rozdělenou dopravní síť**.

Silnou stránkou dopravy je i to, že **podíl MHD na dopravě je poměrně vysoký. Nově funkční tarify v MHD, které zahrnují přestupní tarif**, je možné považovat za silnou stránku v oblasti dopravy.

Slabé stránky

Přirozenou překážkou plynulé dopravy ve městě je jeho **rozdělení železničním tělesem a řekou**, problémem je rovněž **doprava v historické části, doprava v klidu a dopravní značení**. Zcela nevyhovující je **parkování na sídlištích**. Řada s tím spojených problémů je řešena koncepcí dopravy v novém územním plánu, který však dosud není schválen. Základní slabou stránkou identifikovanou komisí tak zůstává to, že město nemá **žádnou koncepci dopravy** a stále platí **starý územní plán**, což se negativně projevuje ve všech rozvojových oblastech.

Další negativa souvisí s dopravní dostupností města. **Napojení na evropskou síť, do Rakouska, na Linec a Vídeň** prozatím neodpovídá požadovaným standardům jak po silnici, tak po železnici směrem na Dolní Dvořiště a České Velenice. V osobní železniční dopravě chybí **vlaků do významných center** okolních států (Mnichov, Pasov), které by mohly konkurovat automobilové dopravě,

stejně jako **možnost dlouhodobého parkování u nádraží**. Přestože **tranzitní doprava** není pro město rozhodující, její vedení **centrem a chybějící obchvat města** byly rovněž označeny za slabé stránky.

Největším problémem městské hromadné dopravy je to, že v současné době nemá preferenci, tj. neexistují vyhrazené pruhy, obdobně jako celý **systém** vynucený potřebou vést **trasy okolo historického centra**.

Problémem je také **cyklistická doprava** ve městě, která je sice hojně využívána, zejména při dopravě lidí ze sídlišť do centra, ale přináší za současné situace komplikace jak pro cyklisty, tak pro automobilový provoz. Cyklostezky (Hluboká – Č.B. – Linec) nejsou vedeny středem města a jsou pro běžnou (denní) cyklistickou dopravu ve městě téměř nevyužitelné, cyklostezky ze sídlišť do centra zcela chybějí.

Příležitosti a hrozby

Z výše uvedených slabých stránek logicky vyplývají některé příležitosti, které zejména díky investicím ze státního rozpočtu, případně jiných zdrojů, mohou vést k jejich odstranění, hrozbou naopak je jejich nenaplnění. V první řadě se tedy jedná o **realizaci dopravní koncepce z nového územního plánu**.

Příležitostí je zahájení konkrétních staveb, kterými může být **výstavba dalších kruhových objezdů, propojení dopravních okruhů, obchvat města a modernizace 4. železničního koridoru nebo stavba nové zanádražní komunikace**. Další příležitostí může být do budoucna budování **"dálnice ke Středozezemnímu moři"**, pokud povede po trase Malmö - Děčín - Praha - České Budějovice - Terst.

Každá regionální metropole musí do budoucna řešit otázku letecké dopravy. Pro České Budějovice představuje určitý potenciál současné **vojenské letiště**, pokud by do budoucna přešlo na **smíšený provoz**. V případě zlepšení spojení s Lincem je příležitostí i možnost využití tamějšího letiště.

Hrozbou je rovněž neexistence ÚPD pro VÚC jižní Čechy.

Pro dopravu ve městě je příležitostí zahájení stavby **velkokapacitních parkovišť** a zavedení **systému integrované dopravy**. **Posílení preventivní a služební role Městské policie** při uvážení faktu, že represe přísluší spíše Policii ČR, je další příležitostí pro zlepšení dopravní situace v centru města.

Závažnou hrozbu, jejíž odstranění je plně v rukou města, je možnost, že se územní plán schválí, ale nebude se dodržovat.

EKONOMICKÝ ROZVOJ

Ekonomický rozvoj se skládá ze specifických politik, programů a projektů, které posilují schopnost města reagovat na ekonomické změny posílením jeho konkurenceschopnosti v rozhodujících oblastech jako je infrastruktura, lidské zdroje, podnikatelské klima, image, dostupnost kapitálové a technické podpory MSP, marketing, dostupnost a kvalita veřejných služeb, informací a technologií. Úspěšná strategie ekonomického rozvoje je založena na podnikatelském prostředí, které je schopno přilákat nové investice vytvářející pracovní místa, zachovat existující podniky a podpořit růst menších podniků. Kritický bod „Podpora podnikání a zaměstnanost“ získal v hlasování členů KSR druhý nejvyšší počet (16) hlasů. Vzhledem k obsahu dalších kritických bodů bude „Podpora podnikání a zaměstnanost“ zaměřena především na přípravu průmyslových zón, infrastrukturu pro podnikání, podporu malého a středního podnikání, organizační zajištění aktivit radnice v oblasti ekonomického rozvoje a marketing investičních příležitostí.

Silné stránky

České Budějovice patří k městům se stabilní a dobře **diversifikovanou, místní ekonomikou** s některými **výraznými exportéry**. Tradiční podniky se poměrně úspěšně vyrovnaly s transformačními procesy a město díky **kvalifikované pracovní síle a tradici** ve vybraných oborech také přitáhlo některé **významné zahraniční investory**. Finanční sektor v Českých Budějovicích lze považovat rovněž za silnou stránku. V uplynulých letech město zaznamenalo **rychlý rozvoj malých a středních podniků**, zejména v terciéru. Ve městě **existují** další vhodné **prostory pro drobné podnikání** (bývalá kasárna). Českobudějovické podniky plánují další investice a rozvoj ve městě samotném i mimo něj, velmi pozitivní je očekávaná investiční aktivita malých a středních podniků.

Všechny tyto faktory ovlivňují podprůměrnou **míru nezaměstnanosti**, (mírně) nadprůměrné **mzdy** a také (mírně) nadprůměrné **daňové příjmy** veřejných rozpočtů. **Kvalita pracovní síly** je zaměstnavateli hodnocena (opět mírně) lépe než je průměr ČR. Podniky se zahraniční účastí a malé podniky do 50 zaměstnanců **předpokládají růst počtu pracovních míst**.

Z technických předpokladů je pro budoucí rozvoj a případné přilákání nových investorů podstatné, že novým **územním plánem** budou určeny **dvě rozvojové plochy** na průmyslové zóny. Na městě **existuje vůle zabývat se otázkami ekonomického rozvoje** a organizačně zajistit profesionální řízení aktivit ekonomického rozvoje města.

Slabé stránky

Město jako místo pro podnikání je podnikateli hodnoceno nadprůměrně pozitivně, za nejčastější (místní) překážky rozvoje firem je označován **nedostatek průmyslových ploch** (neexistuje reálná nabídka okamžitě připravených ploch pro průmyslové investice) a **malá podpora MSP**. Některé firmy dokonce zvažují, že z důvodu nedostatku rozvojových ploch budou nuceny přemístit svoje aktivity jinam.

Nemožnost nabídnout investorům připravené pozemky se odvíjí od faktické **neexistence územního plánu**. Jakékoli nakládání s pozemky komplikuje jejich **roztříštěné vlastnictví**. Teprve po vyřešení

majetkoprávních otázek bude město moci začít s budováním **chybějící infrastruktury** k určeným rozvojovým zónám, prozatím ani **nejsou stanoveny priority** jejího budování.

Komise konstatovala, že i vzhledem k relativně (v českých poměrech) dobré ekonomické situaci města **chybí jednoznačně definovaná politická podpora** pobídkám pro investory, neboť radnice dosud necítila potřebu aktivně se zapojit do tvrdého konkurenčního boje v této oblasti.

Pro místní i případné vnější podnikatele **chybí informační servis** (nabídka služeb, dodavatelů, pracovní síly). Vzhledem k nízké míře nezaměstnanosti, nízké rekvalifikovatelnosti osob pracujících dříve v zemědělství a nízké míře ochoty dojíždět do zaměstnání a pracovat za mzdu výrazně nepřevyšující sociální dávky je problémem i **dostupnost kvalifikované pracovní síly**. Na **trhu práce** se řádně **neorientuje** ani Jihočeská univerzita.

Ve městě je **nízká nabídka programů** pro podporu **zaměstnávání ohrožených sociálních skupin** (sociálně slabé skupiny, lidé s nízkým vzděláním, starší občané, ženy, matky po mateřské dovolené, lidé s postižením, romská menšina apod.).

Příležitosti a hrozby

Příležitosti k ekonomickému rozvoji představují v první řadě takové jevy, které je město schopno samo podnitit a bude jich umět využít. V přímé kompetenci města je zahájit **aktivní marketing města**, vytvořit **nadstandardní podmínky** a ucelený **pobídkový systém** pro atraktivní investory, přičemž hrozbou je to, že konkurenti Českých Budějovic budou schopni nabídnout lepší podmínky.

V regionu existuje potenciál, jehož využití představuje další řadu příležitostí pro rozvoj místní ekonomiky. Jde například o stále rostoucí roli „průmyslu“ **cestovního ruchu**, který se může stát důležitým exportním artiklem uplatňovaným v místě. Důležitým zaměstnavatelem s možností dalšího rozvoje v souvislosti se vstupem ČR do NATO a existencí letiště a vojenských výcvikových prostorů je **armáda**. **Využití starých průmyslových areálů** je z ekologických důvodů výhodnější než extenzivní rozvoj a investice na „zelené louce“, hrozbou naopak představuje možnost, že by se zvyšoval počet opuštěných objektů. Pracoviště **Akademie věd** a **Jihočeské univerzity** mají předpoklady pro nastartování progresivních druhů podnikání díky přenosu technologií.

V oblasti legislativy je příležitostí posílení rolí a **kompetencí hospodářské a agrární komory**, například formou povinného členství nebo v sociální oblasti legislativa **motivující k hledání zaměstnání**, na rozdíl od přijímání sociálních dávek. Další příležitostí je rovněž schválení Územního plánu města České Budějovice.

Existence **zařízení staveniště JE Temelín** jako zainvestovaného území, které bude v příštím roce k volné dispozici, je jednoznačnou příležitostí pro region, pro město České Budějovice může být konkurencí a tudíž hrozbou. „Tradiční“ hrozbou v oblasti ekonomického rozvoje bývá **nárůst nezaměstnanosti**, nicméně místní ekonomika je v současnosti schopna vstřebat až stovky uvolňovaných kvalifikovaných pracovníků.

VNĚJŠÍ VZTAHY

Vnější vztahy, ať již z teritoriálního nebo institucionálního hlediska, hrají u města velikosti, postavení a ambicí Českých Budějovic velký význam, který do budoucna dále poroste s rostoucí rolí mezinárodní spolupráce, výměny a obchodu. Lze dokonce předpokládat, že úspěšné strategie vnějších vztahů budou mít velký vliv na proveditelnost řady cílů formulovaných v ostatních kritických oblastech strategického plánu. Součástí tohoto kritického bodu by měly být otázky vztahu k bezprostřednímu okolí (regionálnímu zázemí), vztah k centrálním orgánům a institucím, postavení a zájmy města v procesu integrace do EU, image, propagace města, lobby, vztahy k jiným městům, regionům atp.

Silné stránky

České Budějovice patří mezi deset **nejvýznamnějších sídel ČR**, jsou městem se světoznámými výrobky (pivo, případně tužky), symbol jižních Čech. Město je **regionálním centrem** s výraznou dominancí, silnou tradicí a vzhledem ke své **geografické poloze** také s řadou **přeshraničních vazeb**. Udržuje **partnerské vztahy** s řadou měst v zahraničí (Linec, Pasov jsou známy, ostatní méně) a je vrcholem přirozeného trojúhelníku ČB – Linec – Pasov. Město je **sídlem řady krajských institucí** a ředitelství či organizačních jednotek podnikatelských subjektů s regionální působností (státní / kulturní instituce, banky, distribuční společnosti). **Místní univerzita** a střední školy poskytují vzdělání studentům přicházejících z celého jihočeského regionu, popř. celé republiky.

Město České Budějovice a celé jižní Čechy jsou **turistickou destinací s historickým centrem** a známým náměstím, s potenciálem dalšího rozvoje a dojezdovou vzdáleností do Třeboně, Hluboké, Českého Krumlova (za kulturou, volným časem). Významná je také **tradice** zde pořádaných **výstav** (Země živitelka) a veletrhů. Výrazný **image města** v rámci republiky je pozitivní a to nejen díky nízké kriminalitě, která je dlouhodobě výrazně pod celostátním průměrem. Ať už je realita jakákoli, České Budějovice jsou setrvačně vnímány jako metropole idylických jižních Čech, srdce kraje zdraví a pohody.

Slabé stránky

Jednoznačnějšímu vymezení Českých Budějovic brání fakt, že symbolizují celý region a tím se v něm částečně ztrácejí. Město charakterizuje spíše **provinciálnost**, nemá image high-tech či světoznámých festivalů (stejně jako jiná česká města je spíše **velkou vesnicí**).

V oblasti propagace **není dostatečně využito potenciálu** spojení „Budvar – Budějovice“ a zcela chybí **koordinovaný postup města a podniků**. To částečně souvisí s tím, že přínos propagace je těžko změřitelný a chybí systém zpětné vazby. České Budějovice plně nevyužívají **potenciálu spolupráce s ostatními městy** v rámci ČR a spolupráce se zahraničními městy.

Špatné dopravní napojení brání jak vnějším vztahům města obecně, tak rozvoji cestovního ruchu obzvláště. Městu **chybí jednoznačná strategie pro rozvoj cestovního ruchu**, která by řešila produkty, ubytování, propagaci, informace pro návštěvníky a turisty atd. Zejména **neexistence produktů pro turisty**, které by prodloužily jejich pobyt a zajistily vyšší příjmy za místní služby, je slabou stránkou.

Rozvoji města jako turistické destinace nepřispívá ani **nedostatečná jazyková vybavenost** a nedostatek pozitivního vztahu a otevřenosti vůči turistům (z pohledu zahraničí). Skupina rovněž konstatovala, že **mezinárodní spolupráce není komplexní**, stálá, trvalá, s dosahem na občana a že **neexistuje** dostatečně intenzivní a **organizovaný lobbying** za zájmy města.

Příležitosti a hrozby

Prvními v řadě zmiňovaných příležitostí jsou ty, které využívají snadno dostupného potenciálu, tedy **společná propagace města a podniků**, propagace díky **sportu a kultuře**, **ústavům Akademie věd a Jihočeské univerzitě**.

Pro rozvoj vnějších vztahů zejména se zahraničím je pozitivní **vznik VÚSC** – přirozeného partnera Hornorakouské vládě a širší **občanské kontakty** s organizacemi z partnerských měst. K tomu je možno využít i Phare CBC programy a další **programy EU**.

Příležitost pro zahájení aktivní role v organizaci „incomingového“ cestovního ruchu představuje **Jihočeská centrála cestovního ruchu** a její spolupráce s RERA (Regionální rozvojová agentura).

Zahájení **komunikace veřejného a soukromého sektoru** představované např. i procesem strategického plánování je další příležitostí, zatímco hrozbou by se naopak stalo pominutí tohoto významného faktoru rozvoje.

Jako přínos je chápáno, pokud je Magistrát města silný bez ohledu na komunální politiku.

LIDSKÉ ZDROJE

V Českých Budějovicích žije 99 347 obyvatel (31. 12. 1998) převážně české národnosti (96,8 %). Průměrný věk (37,9) město řadí k „mladším“, příznivá je vzdělanostní struktura populace. Demografická situace města v podstatě kopíruje obecný vývoj, včetně specifických trendů ve velkých městech (stagnace až pokles a stárnutí populace, nárůst počtu obyvatel v poproduktivním věku). Pokud jde o vlastní počet obyvatel, jeho růst lze v budoucnu předpokládat spíše cestou integrace okolních sídel než přirozeným či migračním přírůstkem.

Kvalita života ve městě je hodnocena nadprůměrně a poměrně optimistická jsou i očekávání do budoucna. Město nabízí kvalitní bydlení v atraktivním jihočeském prostředí, širokou nabídku škol a vzdělávacích zařízení, kulturních a sportovních příležitostí. Životní prostředí ve městě je dobré, výjimku představují imise do ovzduší způsobené zejména nárůstem dopravy. Životní prostředí ve stotisícovém městě však zahrnuje také vzhled a stav budov, parky, městský mobiliář a mnoho dalších faktorů. Fyzický vzhled města, jeho kulturní a rekreační možnosti, existence kvalitního a dostupného bydlení, stav životního prostředí – to vše vytváří rámec, ve kterém je formován a také využíván lidský potenciál Českých Budějovic. Kromě těchto spíše „fyzických“ předpokladů řeší oblast lidského potenciálu také mezilidské vztahy, otázku občanské angažovanosti a identity občanů s městem.

Silné stránky

První oblast silných stránek představují **instituce** a **zařízení**, která ve městě sídlí, dosáhla určité úrovně a obvykle slouží minimálně pro celý okres, případně region. Sem patří zejména Jihočeské divadlo, Jihočeská komorní filharmonie, Jihočeská univerzita, Biologické centrum AV a zařízení (objekty) - divadlo, koncertní sále, kina, společenské sály, sportoviště, zařízení pro vodní sporty, sportovní letiště. Na druhé straně je přínosem pro město schopnost **využití** pozitivního **potenciálu regionu**, neboť pozitiva jižních Čech (krajina, životní prostředí, atraktivita pro turisty) jsou jednoznačně přenášena i na České Budějovice.

Sportovnímu vyžití napomáhá **využívání školních tělocvičen** nebo například zavedený **systém cyklostezek** vedoucí až do Rakouska. **Kvalitní vrcholový sport** nejen příznivě ovlivňuje image města, ale je zároveň motivací pro aktivní sportování obyvatel města.

Na dobré vzdělanostní struktuře obyvatel se podílí kromě univerzity také **kvalitní střední školství** (technické průmyslovky - strojní, stavební) stejně jako **Univerzita třetího věku**.

České Budějovice jsou tradičním sídlem **biskupství**, což spoluvytváří určité pozitivní **duchovní klima** ve městě. Silnou stránkou je i identifikace občanů s městem (a regionem), pozitivní **lokální patriotismus**. České Budějovice jsou rovněž městem universitním a **Jihočeská univerzita** patří k silným stránkám města.

Slabé stránky

Řadu slabých stránek ovlivňuje fakt, že 54 % obyvatel bydlí na **sídlích s jejich typickou subkulturou**. S tím zcela jistě souvisí **nízká poptávka po kultuře**, která se převážně orientuje do oblasti masové zábavy, **chybí žánrová pestrost** a nabídka menšinových kulturních žánrů; nevhodou je i **lokalizace kulturních zařízení v centru** (daleko od sídlišť).

Na požadované úrovni není vždy ani **úroveň kulturních zařízení**, zejména v otázce dostupnosti (parkování). **Krytých sportovních zařízení** je nedostatek. Ve městě je nižší koordinovanost kulturních akcí v neziskovém sektoru a nižší informovanost návštěvníků (informace v cizích jazycích – v hotelích apod.)

Slabou stránkou je i to, že **postavení vzdělání jako hodnoty** není srovnatelné s chápáním hodnoty infrastruktury, budov apod. a že **celoživotní vzdělávání není bráno jako potřeba**, celoživotní proces, při kterém jde nejenom o vědomosti, ale i návyky a zkušenosti. Potenciál místní univerzity není dostatečně využíván pro její **nedostatečné zapojení do regionálního života**.

Přestože ve městě existuje řada organizací neziskového sektoru, tyto pocítují **nedostatečné podmínky pro svůj rozvoj** (chybí spolkový dům). Toto může být částečně způsobeno nedostatečnou vzájemnou informovaností mezi neziskovými organizacemi a městem.

Jako spíše slabou stránku hodnotila komise **tradiční povahové rysy Jihočechů** – vnitřní konservatismus a odměřenost..

Příležitosti a hrozby

Demografické a celospolečenské trendy vedou jednoznačně k tomu, že v budoucnu nastane **vyliďňování sídlišť**, kde hrozí vznik sociálního gheta. Hrozbou pro město je i možnost, že si bohatší vrstvy budou pořizovat **bydlení v okolních obcích** a na město s klesajícími příjmy zůstane úkol **zabezpečovat služby pro sociálně slabší** a seniory.

Příležitosti v otázce rozvoje lidských zdrojů představují jak **dlouhodobé aktivity dobrovolných občanských sdružení**, tak pořádání **jednorázových velkých akcí**, s nimiž se město identifikuje nebo využití tradice koněspřežky.

Vznik sociálních ghet hrozí nejen na sídlištích, ale všude tam, kde jsou ve městě sestěhovány problémové sociální skupiny. Ohrožením pro město je **vymizení života z historické části města**, nedostatečná občanská vybavenost v centru města. Ohrožením, které hrozí rozvoji města ze strany státu, je **nedostatečná legislativa v oblasti bydlení**.